

2g3: Individu tanpa Dokumen

Pengenalan

Kewarganegaraan adalah hak asasi manusia yang dijamin oleh Artikel 15 Deklarasi Hak Asasi Manusia Sejangat. Kehidupan tanpa kewarganegaraan adalah kehidupan tanpa masa depan. Kanak-kanak dan orang dewasa yang tidak mempunyai kewarganegaraan tidak mempunyai akses yang sama kepada hak asasi manusia dan peluang yang diberikan kepada rakyat, termasuk hak untuk pendidikan, penjagaan kesihatan dan pekerjaan. Di Malaysia, komuniti tanpa kerakyatan juga dikecualikan daripada perlindungan sosial dan akses kepada perkhidmatan dan kemudahan awam. Pengecualian ini meningkatkan kerentanan mereka kepada beberapa masalah sosial dan isu berkaitan kesihatan, terutamanya dalam era COVID-19 semasa.

Lebih memburukkan keadaan, undang-undang Malaysia tidak mengiktiraf orang tanpa warganegara sebagai kategori penduduk tertentu. Malaysia juga tidak menyetujui perjanjian antarabangsa yang berkaitan dengan orang tanpa negara—iaitu Konvensyen 1961 mengenai Pengurangan Ketiadaan Negara dan Konvensyen 1954 Berkaitan Status Orang Tanpa Kewarganegaraan. Kita juga bukan penandatangani Konvensyen Berkaitan Status Pelarian 1951, yang melindungi populasi rentan lain seperti pelarian dan pencari suaka daripada ketiadaan negara.

Walaupun patut dipuji, komitmen yang dibuat oleh Perdana Menteri Dato' Sri Ismail Sabri Yaakob untuk melindungi semua kanak-kanak tanpa mengira bangsa, agama, kewarganegaraan atau status lain, dalam ucapan Hari Kanak-Kanak Sedunia pada 18 November 2021 tidak tergambar dalam undang-undang, dasar, prosedur dan amalan sedia ada yang terus menghalang individu yang dilahirkan di Malaysia, serta mereka yang mempunyai kaitan yang sah dengan negara, daripada mengakses kewarganegaraan Malaysia.

Walaupun Perlembagaan Persekutuan menggalakkan kesaksamaan dan melarang diskriminasi gender melalui Perkara 8(1) dan 8(2), peruntukan ini dilemahkan oleh

kelaziman diskriminasi gender dalam bidang lain dalam Perlembagaan, khususnya yang berkaitan dengan kewarganegaraan.

I: Undang-undang & Dasar Kewarganegaraan yang Mendiskriminasi Gender

---

Walaupun Perlembagaan Persekutuan menggalakkan kesaksamaan dan melarang diskriminasi gender melalui Perkara 8(1) dan 8(2), peruntukan ini dilemahkan oleh kelaziman diskriminasi gender dalam bidang lain dalam Perlembagaan, khususnya yang berkaitan dengan kewarganegaraan.

Sebagai contoh, Perlembagaan tidak membenarkan lelaki memindahkan kewarganegaraan kepada anak-anak mereka jika anak itu tidak dilahirkan daripada perkahwinan yang diiktiraf secara sah (Seksyen 17, Jadual Kedua, Bahagian II); sebaliknya, undang-undang hanya memperuntukkan bahawa anak yang dilahirkan oleh pasangan yang belum berkahwin akan mengambil kewarganegaraan ibu. Dalam erti kata lain, anak yang dilahirkan oleh ibu bapa yang tidak terikat dengan perkahwinan undang-undang di Malaysia hanya boleh memperoleh kewarganegaraan Malaysia jika ibunya adalah warganegara Malaysia.

Jika dilihat dari segi sejarah, Perlembagaan telah ditafsirkan sebagai tidak membenarkan ibu yang berkahwin secara sah untuk memindahkan kewarganegaraan kepada anak mereka yang dilahirkan di luar negara atas dasar yang sama seperti bapa yang berkahwin secara sah. Walaupun pada April 2010, Menteri Dalam Negeri mengumumkan peraturan baharu yang membolehkan wanita Malaysia yang berkahwin dengan warga asing mendaftarkan anak mereka yang dilahirkan di luar negara sebagai warganegara di bawah Perkara 15 (2), perubahan yang dikatakan dalam polisi itu tidak menjamin kewarganegaraan kepada anak-anak yang dilahirkan di luar negara kepada para ibu berwarganegara Malaysia, mahupun mengemaskini proses permohonan kewarganegaraan mereka. Oleh itu, kanak-kanak dalam situasi sedemikian terus hidup tanpa kewarganegaraan atau diletakkan pada risiko tanpa kewarganegaraan jika mereka tidak dapat memperoleh kewarganegaraan bapa mereka.

Dan walaupun Mahkamah Tinggi, dalam penghakiman penting pada 9 September 2021 telah mentafsir semula Perlembagaan untuk memberikan hak sama rata kepada

wanita Malaysia untuk memberikan kewarganegaraan secara automatik kepada anak-anak mereka yang dilahirkan di luar negara dalam kes yang difailkan oleh Family Frontiers dan enam orang ibu Malaysia, Kerajaan sedang merayu terhadap keputusan ini, dan ini menunjukkan yang mereka amat berkeras dalam posisi mereka mengenai perkara ini.

Kebimbangan yang sama adalah penafian kewarganegaraan kepada pasangan warganegara Malaysia yang telah tinggal di Malaysia selama bertahun-tahun. Ini terutamanya memberi kesan kepada pasangan wanita Malaysia yang tidak mempunyai pilihan untuk mendapat “kewarganegaraan melalui pendaftaran”— sebuah pilihan yang dinyatakan dalam Perlembagaan Persekutuan untuk pasangan lelaki Malaysia. Ini walaupun fakta bahawa Artikel 9 CEDAW, yang membabitkan Malaysia sebagai pihak, secara jelas mewajibkan pihak negara untuk menjamin hak kewarganegaraan yang sama, termasuk hak untuk lelaki dan wanita untuk memberikan kewarganegaraan mereka kepada pasangan mereka. Malaysia, bagaimanapun, meletakkan reservasi pada Artikel 9(2) yang berkaitan dengan ini.

1. Terima dan laksanakan keputusan Mahkamah Tinggi dalam *Suriani Kempe & Ors lwn Kerajaan Malaysia & Ors*.

Menarik balik rayuan terhadap keputusan 9 September 2021 dalam *Suriani Kempe & Ors lwn Kerajaan Malaysia & Ors* yang mentafsir perkataan “bapa” dalam Perkara 14(1)(b) dibaca bersama Seksyen 1(b), Bahagian II Jadual Kedua Perlembagaan Persekutuan untuk memasukkan "ibu" dan oleh itu memberikan wanita Malaysia hak yang sama untuk memberikan kewarganegaraan secara automatik kepada anak-anak mereka yang dilahirkan di luar negara.

2. Pinda undang-undang kewarganegaraan yang mendiskriminasi gender untuk memastikan semua kanak-kanak yang dilahirkan di Malaysia atau kepada ibu bapa Malaysia boleh memperoleh kewarganegaraan Malaysia.

(Firdaus Husni, MCCHR, Cadangan 2G3-1)

- i. Perkara 14 Perlembagaan Persekutuan mesti dipinda dengan memasukkan kewarganegaraan untuk: kanak-kanak yang dilahirkan di luar negara kepada ibu Malaysia; dan anak-anak yang dilahirkan di Malaysia tetapi tidak dapat membuktikan fakta bahawa mereka dilahirkan oleh ibu bapa Malaysia.

- ii. Seksyen 17, Bahagian II Jadual Kedua mesti dipinda untuk membolehkan ibu warganegara Malaysia memberikan kewarganegaraan kepada anak yang dilahirkan di luar Malaysia.
- iii. Undang-undang mesti dipinda untuk menghapuskan diskriminasi terhadap anak tidak sah taraf atau anak angkat.

3. Pinda peruntukan yang berkaitan dalam Perlembagaan Persekutuan untuk membolehkan warganegara Malaysia memberikan kewarganegaraan kepada pasangan warga asing mereka secara sama rata, tanpa mengira gender pasangan.

(Maalini Ramalo, *Kluster Right2Citizenship, CSO Platform for Reform, Cadangan 2G3-2*)

II: Kanak-kanak Tanpa Kewarganegaraan

Kanak-kanak yang tidak mempunyai sebarang bentuk pengenalan diri yang sah akan sering tertakluk kepada pengecualian sepanjang hidup mereka termasuklah dinafikan akses kepada pendidikan, penjagaan kesihatan, pekerjaan, kebebasan bergerak, serta hak asasi dan peluang lain yang perlu untuk pertumbuhan dan kemajuan sebagai individu. Walaupun tahap tanpa kewarganegaraan dalam kalangan kanak-kanak di Malaysia masih belum dipetakan dan oleh itu tidak jelas, kanak-kanak yang terjejas termasuklah golongan yang berikut:

- i. anak pekerja migran, pencari suaka dan pelarian, yang kelahiran mereka sering tidak didaftarkan kerana ibu bapa mereka tidak berdokumen;
- ii. anak yang dilahirkan oleh ibu bapa berkewarganegaraan campuran yang belum berkahwin, dan ibunya bukan warganegara Malaysia;
- iii. anak angkat tanpa kewarganegaraan;
- iv. kanak-kanak yang dilahirkan di rumah kebajikan, anak kecil dan anak jalanan yang sering kekurangan dokumentasi kerana dasar yang mendiskriminasi dan kemiskinan;
- v. kanak-kanak orang asli yang, walaupun dilahirkan di Malaysia, menghadapi halangan dalam mendapatkan dokumentasi undang-undang kerana faktor

seperti gaya hidup migrasi keluarga, kemiskinan, kurang kesedaran tentang kepentingan mendapatkan dokumentasi dan pengasingan daripada pihak berkuasa; dan

- vi. anak ditemui yang tidak lagi dianggap "baru lahir".

4. Pastikan pematuhan birokrasi dengan perlindungan perlembagaan terhadap kanak-kanak tanpa kewarganegaraan .

- i. Pastikan penggunaan menyeluruh perlindungan sedia ada yang diperuntukkan oleh Perlembagaan untuk memberikan kewarganegaraan kepada setiap kanak-kanak yang dilahirkan di Malaysia yang akan menjadi tanpa kewarganegaraan tanpanya, tanpa mengira gender, etnik, dokumentasi atau status imigresen ibu bapa kanak-kanak itu.
- ii. Berikan kewarganegaraan kepada semua kanak-kanak yang tidak mempunyai kewarganegaraan atau berisiko tidak mempunyai kewarganegaraan, termasuk anak-anak ditemui dan anak angkat.

(Maalini Ramalo, Kluster Right2Citizenship, CSO Platform for Reform, Cadangan 2G3-2)

5. Tarik reservasi kepada Artikel 7 UNCRC

Artikel 7 UNCRC mengesahkan hak setiap kanak-kanak untuk mendapat kewarganegaraan. Ketetapan Malaysia terhadap artikel ini, walaupun menjadi pihak dalam konvensyen itu, menafikan kanak-kanak tanpa kewarganegaraan yang dilahirkan di Malaysia jalan tambahan untuk menegakkan hak mereka untuk mendapat kewarganegaraan.

(Maalini Ramalo, Kluster Right2Citizenship, CSO for Platform Reform, Cadangan 2G3-2)

6. Mudahkan integrasi dan kemasukan kanak-kanak tanpa kewarganegaraan, tidak berdokumen dan terlantar ke dalam sistem pendidikan negara.

- i. Arahan dan langkah pelaksanaan yang jelas untuk menyokong integrasi dan kemasukan kanak-kanak tanpa kewarganegaraan, pelarian, tidak berdokumen dan terlantar ke dalam sistem pendidikan negara.
- ii. Iktiraf sekolah alternatif dan pusat pembelajaran yang dikendalikan oleh NGO dan organisasi berasaskan komuniti yang memenuhi keperluan kanak-kanak tanpa kewarganegaraan dan pelarian.
- iii. Benarkan kanak-kanak tanpa kewarganegaraan dan pelarian menduduki peperiksaan awam dan mendapatkan pensijilan.
- iv. Benarkan kanak-kanak tanpa kewarganegaraan dan terlantar bersaing untuk pendaftaran di universiti awam dengan yuran yang sama seperti warga tempatan.

(Rahayu, Buku Jalanan, Cadangan 2G3-3)

III. Hak Kewarganegaraan untuk Setiap Orang

Hak kewarganegaraan masih tidak dapat diakses oleh sesetengah komuniti di Malaysia, mengakibatkan cabaran hak asasi manusia yang serius kepada komuniti ini. Kebimbangan khusus adalah berhubung Bajau Laut (Sama Dilaut) yang kebanyakannya tinggal di sekitar pantai Sabah, dan dimana sebahagian besar golongan ini tidak mempunyai dokumen pengenalan diri dan kelahiran mereka sering tidak didaftarkan. Walaupun tiada anggaran tersedia mengenai jumlah keseluruhan Bajau Laut yang terjejas oleh ketiadaan kewarganegaraan, bilangan kanak-kanak yang terjejas dianggap tinggi disebabkan oleh kadar kelahiran mereka yang tinggi, gaya hidup berhijrah dan kekurangan dokumentasi. Keadaan yang sama juga dihadapi oleh masyarakat Orang Asli.

Ketiadaan dokumen pengenalan yang sah, yang menghalang komuniti ini daripada mengakses perkhidmatan awam asas dan perkhidmatan lain untuk mengekalkan kehidupan mereka, meningkatkan kerentanan mereka. Hal ini-diburukkan lagi dengan cabaran yang diwujudkan oleh prosedur permohonan kewarganegaraan dan amalan semasa yang dikekalkan oleh Kementerian Dalam Negeri dan Jabatan Pendaftaran Negara. Kelewatan dalam pelaksanaan prosedur operasi standard yang baru dikuatkuasakan mengakibatkan permohonan tertunggak, dan lazimnya tiada alasan yang sah diberikan untuk penolakan permohonan.

7. Wujudkan Sistem Pengenalan Tanpa Kewarganegaraan.

Berikan setiap orang tanpa kewarganegaraan kad pengenalan peribadi yang mempunyai gambar, boleh diperbaharui setiap tiga tahun dan diluluskan sebagai bentuk identiti yang sah oleh institusi perbankan dan domain awam lain yang memerlukan pengenalan gambar.

(Rosita MH Khan, Kelab Amal Prihatin Wanita Tapah, Cadangan 2G3-4)

8. Memperkemaskan permohonan kewarganegaraan.

Pastikan pemohon mempunyai akses mudah kepada borang permohonan kewarganegaraan yang betul dan membuat keputusan tepat pada masanya mengenai perkara-perkara yang berkaitan dengan kewarganegaraan mereka. Selaras dengan keadilan semulajadi, pemohon yang tidak berjaya juga harus diberikan penjelasan penuh atas penolakan permohonan mereka.

(Maalini Ramalo, Kluster Right2Citizenship, CSO for Platform Reform, Cadangan 2G3-2)

Kata-kata Penutup

Wabak COVID-19 telah mengakibatkan masyarakat tanpa kewarganegaraan di Malaysia berada dalam keadaan yang paling rentan. Kini, lebih daripada sebelumnya, usaha kolektif dan komited diperlukan daripada semua pihak berkepentingan, terutamanya kerajaan, dalam menangani penafian kewarganegaraan kepada individu tanpa kewarganegaraan yang dilahirkan di Malaysia yang mempunyai hubungan yang sah dengan negara ini. Menyuarakan komitmen hanya melalui kata-kata oleh Kerajaan adalah tidak mencukupi; yang lebih penting, komitmen ini perlu diterjemahkan ke dalam tindakan konkrit untuk memastikan isu ini ditangani dengan berkesan sebelum ia menjadi suatu ancaman kepada masyarakat dan negara.